

PERSBERICHT

De gevolgen van de crisis komen steeds dichterbij

Burgerperspectieven 2013|2

Den Haag, 28 juni 2013

- De tevredenheid met de economie daalt van 58% vorig kwartaal naar 53% nu. Begin 2008 was 81% tevreden.
- De gevolgen van de crisis komen steeds dichterbij. 61% ziet gevolgen in de directe omgeving, in 2009 was dat 39%.
- 87% vindt dat de politiek meer geld moet uittrekken voor werkgelegenheid.
- Het vertrouwen in de regering zakt weg van 51% vorig kwartaal naar 48% nu. Bij het aantreden was het nog 57%.
- De steun voor de EU en de euro daalt verder. Het aandeel dat vindt dat het goed is dat Nederland in tijden van crisis de euro heeft, is afgenomen van 36% vorig kwartaal naar 28% nu.
- Persoonlijkheidskenmerken spelen een rol bij opvattingen over maatschappelijke kwesties.

Dit zijn de belangrijkste uitkomsten van het tweede kwartaalbericht van 2013 over het *Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB)* dat op 28 juni 2013 verschijnt. SCP onderzoekers drs. Josje den Ridder, dr. Hanneke Posthumus en prof. dr. Paul Dekker besteden hierin aandacht aan opvattingen over politieke en maatschappelijke kwesties en de stemming in Nederland. Speciale aandacht is er dit kwartaal voor de beleving en de gevolgen van de economische crisis en voor de samenhang tussen opvattingen en persoonlijkheidskenmerken.

Voor het COB wordt sinds 2008 elke drie maanden een enquête gehouden. Daarnaast zijn er focusgroepen (vanaf 2013 in de even kwartalen) en telefonische vervolginterviews (in de oneven kwartalen). De gegevens van dit kwartaal zijn verzameld tussen 2 april en 4 mei 2013. Het onderzoek wordt uitgevoerd voor het kabinet in opdracht van de Voorlichtingsraad.

Tevredenheid met economie daalt gestaag

Nog niet eerder gaven zo weinig mensen een voldoende aan de Nederlandse economie. Dit aandeel daalde van 58% vorig kwartaal naar 53% dit kwartaal. Begin 2008 gaf 81% de economie nog een voldoende. Vergeleken met vorig kwartaal is men wel iets positiever over de

Bezoekadres

Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag
Postbus 16164
2500 BD Den Haag

T 070 340 70 00
F 070 340 70 44
www.scp.nl

Inlichtingen bij

Drs. Josje den Ridder
T 070 3407825
j.den.ridder@scp.nl

Dr. Hanneke Posthumus
T 070 3407508
h.posthumus@scp.nl

Prof. dr. Paul Dekker
T 070 340 7434
p.dekker@scp.nl

toekomst van de Nederlandse economie. 46% verwacht dat de economische situatie niet verder zal verslechteren (dat was vorig kwartaal nog 40%). 54% blijft echter somber.

De gevolgen van economische crisis komen steeds dichterbij

De gevolgen van de crisis worden steeds beter zichtbaar. 62% ziet gevolgen van de crisis in het eigen huishouden en in de directe omgeving. In 2009 was dat 41%. Hoewel de gevolgen van de crisis dichterbij komen, leidt dat niet tot een substantiële daling van de tevredenheid met de eigen financiële situatie. Nog steeds geeft 82% van de Nederlanders de eigen financiële situatie een voldoende.

Men ziet vooral gevolgen van de crisis voor de werkgelegenheid en de pensioenen. Meer mensen zien in hun omgeving mensen zonder werk, sommigen verliezen zelf hun baan. 43% zegt dat zijn pensioen in waarde is gedaald door de crisis. Ook hebben veel mensen het gevoel dat het inkomen daalt, terwijl de kosten alsmaar stijgen. Vooral de stijgende zorgkosten worden vaak genoemd als punt van financiële zorg. Ouderen en mensen zonder werk zijn vaker somber over hun financiële toekomst en de gevolgen van de crisis.

87% vindt dat de politiek meer moet investeren in werkgelegenheid

Het gebrek aan werkgelegenheid wordt dit kwartaal door 23% spontaan genoemd als één van de belangrijkste maatschappelijke problemen, begin 2008 was dat nog 4%. Ook het aandeel mensen dat vindt dat de overheid meer geld moet uittrekken voor werkgelegenheid is gestegen van 65% begin 2008 naar 87% nu. Werkgelegenheid staat bovenaan de lijst met terreinen waarin men meer wil investeren, gevolgd door onderwijs, gezondheidszorg en armoedebestrijding.

Het vertrouwen in de regering zakt verder weg

Het vertrouwen in de regering is de laatste twee kwartalen gedaald. Bij het aantreden van het tweede kabinet-Rutte in oktober 2012 had 57% voldoende vertrouwen in de regering. In januari 2013 was dat 51% en dat aandeel is nu verder gedaald naar 48%. Deze daling is sneller en sterker dan bij het vorige kabinet, waar het vertrouwen in het eerste halfjaar na het aantreden nog iets steeg. Vooral onder aanhangers van D66, GroenLinks en SP daalt het vertrouwen in de regering. Het vertrouwen in de regering is het grootst onder aanhangers van VVD (80%) en PvdA (76%) en het laagst onder die van SP (23%) en PVV (24%).

Minder vertrouwen in banken dan in politiek

Het aandeel Nederlanders dat banken voldoende vertrouwt, is gedaald van 58% in het laatste kwartaal van 2008 naar 33% nu. In het laatste kwartaal van 2008 was het vertrouwen in banken nog vergelijkbaar met dat in de regering en Tweede Kamer (resp. 57% en 59%), maar nu worden banken aanzienlijk minder vertrouwd dan de politiek. Bij mensen

met een bovenmodaal inkomen is de daling het grootst: in 2008 had nog 63% van deze groep vertrouwen in banken, nu is dat 31%.

Persbericht

Minder steun voor EU en euro

Hoewel er nog steeds meer voor- dan tegenstanders van het Nederlandse EU-lidmaatschap zijn, daalt het aantal voorstanders van 45% vorig kwartaal naar 41% nu. Het aandeel tegenstanders stijgt van 21% naar 26%. De steun voor de EU bereikt daarmee het laagste punt sinds de zomer van 2008. Ook de steun voor de euro daalt. Vorig kwartaal vond 36% het goed dat Nederland in tijden van crisis de euro heeft. Nu is dat 28%. De instemming met de stelling dat EU-bemoeienis met de begrotingen van lidstaten goed is voor onze economie neemt af van 38% vorig kwartaal naar 31% nu.

Persoonlijkheidskenmerken spelen een rol bij opvattingen over maatschappelijke kwesties

In dit kwartaalbericht kijken we behalve naar sociaal-demografische achtergronden ook naar het belang van persoonlijkheidskenmerken voor verschillen in opvattingen over maatschappelijke kwesties. Mensen die open staan voor nieuwe ervaringen zijn positiever over immigranten en de EU en hebben meer vertrouwen in de politiek. Mensen die angstig en emotioneel zijn, maken zich vaker zorgen over de persoonlijke gevolgen van bezuinigingen; integriteit en verdraagzaamheid dempen die zorgen weer. Hoewel sociaal-demografische kenmerken voor dergelijke zorgen meer verschil uitmaken dan persoonlijkheidskenmerken, speelt de persoonlijkheid dus wel degelijk een rol. De komende tijd zullen we nader onderzoek doen naar de vraag hoe persoonlijkheid opvattingen beïnvloedt.

---

*Burgerperspectieven 2013*², Josje den Ridder, Hanneke Posthumus en Paul Dekker, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau, juni 2013, ISBN 978 90 377 0658 1, prijs € 9,90.

De publicatie is verkrijgbaar bij de (internet)boekhandel en te bestellen of te downloaden via www.scp.nl.

Voor meer informatie: Josje den Ridder (070 3407825; j.den.ridder@scp.nl), Hanneke Posthumus (070 3407508; h.posthumus@scp.nl) of Paul Dekker (070-3407434; p.dekker@scp.nl)